

Робоча програма з навчальної дисципліни «Вокальний клас» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво».

Розробники: Макарова Е. В. – старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв;
Яковенко В. Г. – старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв;
Кацалап О. В. – викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв.

Протокол від «02» вересня 2015 року № 1

Завідувач кафедри
академічного та естрадного вокалу _____ С. М. Садовенко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9 I курс – 2	Галузь знань: 0202 «Мистецтво»	Нормативна	
Модулів – I	Напрямок підготовки: 6.020204 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки: I	
Змістових модулів – 2 I курс – 2		Семестри: I, II	
Загальна кількість годин – 270 год.	Перший (бакалаврський) рівень	Аудиторних: 37 год.	
		Практичні, семінарські: 37 год.: I сем. – 19 год. II сем. – 18 год.	
		Самостійна робота: 19 год. I сем. – 9 год. II сем. – 10 год.	
		Види контролю: модульний контроль – 4 год.: I сем. – 2 год. II сем. – 2 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 год.: I сем. – 1 год. II сем. – 1 год.			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: підготовка висококваліфікованих вокалістів у процесі систематичних занять з вокалу. Розширення музичного світогляду студентів шляхом практичного ознайомлення з провідними жанрами в академічній вокальній музиці; розвиток образного мислення та художнього смаку; формування викладацьких якостей під час роботи над розбором творів вокально-педагогічного репертуару для дітей шкільного віку; духовна підтримка та спрямування на професійно-творчий і особистісний розвиток, на готовність до самоорганізації та самовдосконалення.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування у студентів вокально-технічних та виконавсько-творчих навичок на основі принципів вокальної методології;
- засвоєння основ методики формування, розвитку і охорони співацького голосу;
- практичне засвоєння методики роботи над музичними творами;
- оволодіння цілісними уявленнями про самостійне опанування музичного матеріалу;
- всебічний розвиток творчих здібностей та розкриття виконавського та викладацького потенціалу студентів.

Студент повинен знати:

- будову голосового апарату;
- основи співацького дихання;
- значення та практичне застосування резонаторів у процесі звукоутворення і фонації;
- основні принципи звуковедення;
- основні методичні принципи роботи над музичними творами;
- специфіку вокально-виконавської та викладацької діяльності.

Студент повинен вміти:

- використовувати прийоми звукоутворення та звуковедення на основі співацького дихання;
- вірно інтонувати;
- аналізувати вокальні твори: визначати жанр, музичну форму, характер твору, засоби музичної виразності тощо;
- добирати вокальний репертуар;
- виявляти професійні, креативні, творчі підходи у виконавській та викладацькій діяльності.

У робочій навчальній програмі з навчальної дисципліни «Вокальний клас» враховані такі особливості організації навчального процесу та норми опрацювання навчального матеріалу, як програмні вимоги у поєднанні з підбором навчального вокального репертуару з урахуванням вокально-виконавських та музичних здібностей і естетичних уподобань, критерії оцінювання тощо. Досягнення студентів на практичних заняттях з вище вказаної навчальної дисципліни контролюються протягом навчального року

за змістовими модулями в кожному семестрі.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр)

Наукові основи вокального мистецтва

Основні завдання і загальна спрямованість занять з навчальної дисципліни «Вокальний клас». Основні компоненти вокально-технічної підготовки студентів у процесі навчання.

Тема 1. Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас».

Ознайомлення з будовою голосового апарату. Формування правильної співацької постави. М'язові відчуття під час співу на дихальній опорі. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Діафрагма, її розташування та устрій.

Тема 2. Формування основ співацького дихання.

Ознайомлення з основними типами дихання. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного (костоабдомінального, грудодіафрагматичного) типу дихання – найоптимальнішого типу дихання у процесі фонації. Формування самоорганізації співацького дихання. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху. Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху в процесі співу.

Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр)

Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку

Характеристика основних принципів та методів вокального навчання. Формування вокальних та художньо-виконавських навичок.

Тема 3. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату.

Ознайомлення з видами атаки співацького звуку. Формування м'якої атаки співацького звуку. Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (зуби, губи, язик та щелепи). Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків. Роль мімічної мускулатури в процесі

фонації.

Тема 4. Формування навичок вокального звуковедення. Оволодіння навичками орфографії та орфоєпії в академічній манері співу.

Формування навичок співу на legato. Кантилена як основа академічного вокального мистецтва. Удосконалення навичок співацького дихання. Розуміння специфіки формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфографії та орфоєпії в академічній манері співу. Робота над художнім образом вокального твору та відображенням його емоційного змісту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин														
	денна форма										Заочна форма				
	усьо го	у тому числі									ус бо го	у тому числі			
		ау д.	л.	п.	ла б.	і н д.	с. р.	м. к.	с. к.	л.		п.	ла б.	ін д.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль I															
Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр)															
Наукові основи вокального мистецтва															
Тема 1. Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас»	10	7		7			3								
Тема 2. Формування основ співацького дихання	18	12		12			6								
Модульний контроль	2							2							
Разом за змістовим модулем 1	30	19		19			9	2							
Форма контролю	-														

Змістовий модуль 2 (І курс, ІІ семестр)													
Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку													
Тема 3. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату	14	9	9			5							
Тема 4. Формування навичок вокального звуковедення. Оволодіння навичками орфографії та орфоєпії в академічній манері співу	14	9	9			5							
Модульний контроль	2						2						
Разом за змістовим модулем 2	30	18	18			10	2						
Форма контролю	-												
Усього годин	60	37	37			19	4						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль І		
Змістовий модуль 1 (І курс, І семестр)		
Наукові основи вокального мистецтва		
1.	Ознайомлення з будовою голосового апарату. Формування правильної співацької постави.	2

2.	М'язові відчуття під час співу на дихальній опорі. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Діафрагма, її розташування та устрій.	5
3.	Ознайомлення з основними типами дихання. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного (костоабдомінального, грудодіафрагматичного) типу дихання – найоптимальнішого типу дихання у процесі фонації.	4
4.	Формування самоорганізації співацького дихання. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху.	4
5.	Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху в процесі співу.	4
Разом за змістовим модулем 1		19
Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр)		
Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку		
6.	Ознайомлення з видами атаки співацького звуку. Формування м'якої атаки співацького звуку.	2
7.	Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (зуби, губи, язик та щелепи). Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків.	3
8.	Роль мимічної мускулатури в процесі фонації.	4
9.	Формування навичок співу на legato. Кантилена як основа академічного вокального мистецтва.	4
10.	Удосконалення навичок співацького дихання. Розуміння специфіки формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфографії та орфоепії в академічній манері співу.	3
11.	Робота над художнім образом вокального твору та відображенням його емоційного змісту.	2
Разом за змістовим модулем 2		18
Разом		37

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Модуль I			
Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр) Наукові основи вокального мистецтва			
1.	Засвоєння правильної співацької постави. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Ознайомлення з тематичною літературою.	3	15
2.	Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху, ролі «затримки дихання». Використання дихальних вправ (за необхідності). Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу.	6	30
Разом за змістовим модулем 1		9	45
Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр) Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку			
3.	Засвоєння особливостей м'якої атаки співацького звуку, високої позиції звучання голосу. Використання скоромовок для поліпшення дикції (за необхідності). Ознайомлення з тематичною літературою.	5	25
4.	Засвоєння методики кантиленного співу, вирівнювання регістрів. Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу. Робота над художнім образом вокального твору та відображенням його емоційного змісту.	5	25
Разом за змістовим модулем 2		10	50
Разом		19	95

9. Методи навчання

На заняттях з навчальної дисципліни «Вокальний клас» застосовуються загальні педагогічні та спеціальні методи навчання:

- **метод розв'язання** різних за ступенем складності навчальних завдань (дозволяє формувати у студентів систему практичних умінь і навичок, активізує навчальну діяльність студентів);
- **метод ілюстрування** (застосування викладачем елементів показу правильного звукоутворення та звуковедення);
- **метод звукового регулювання** (дозволяє студентам співвідносити звучання власного голосу з голосом викладача, а також знаходити оптимальний режим роботи голосового апарату в процесі співу з музичним супроводом);

- **метод педагогічного аналізу** (формує педагогічне мислення студентів у конкретних педагогічних та виконавських ситуаціях засобом аналізу власних дій, розвиває аналітичний, вокальний слух студента);
- **метод ескізної роботи над твором** (дозволяє розширити навчальний вокальний репертуар студента з метою його застосування у подальшій викладацькій та музично-виконавській діяльності).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з навчальної дисципліни «Вокальний клас» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) видно в таблиці, що розташована нижче.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Вокальний клас»

I курс

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Наукові основи вокального мистецтва		Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку	
Кількість балів за модуль	269,5		264	
Заняття	1	2	3	4
Години	7	12	9	9
Назва навчального модуля (практичні заняття) – 388,5 б.	Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас» (10+0,5)*7 = 73,5 б.	Формування основ співацького дихання (10+0,5)*12 = 126 б.	Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату (10+0,5)*9 = 94,5 б.	Формування навичок вокального звуковедення. Оволодіння навичками орфографії та орфоепії в академічній манері співу (10+0,5)*9 = 94,5 б.
Самостійна робота – 95 б.	5*3 = 15 б.	5*6 = 30 б.	5*5 = 25 б.	5*5 = 25 б.
Види поточного контролю – 50 б.	Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.)		Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.)	
Підсумковий контроль	-		-	

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 1	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	19	9,5
2.	Робота на практичному занятті	10	19	190
3.	Самостійна робота	5	9	45
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		269,5		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		-		
Підсумковий рейтинговий бал		-		

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 2	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	18	9
2.	Робота на практичному занятті	10	18	180
3.	Самостійна робота	5	10	50
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		264		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		-		
Підсумковий рейтинговий бал		-		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне прослуховування, співбесіда.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно розучувати та проводити аналіз вокальних творів програмного матеріалу.

Кожний модуль включає бали за роботу студента на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль. Модульний контроль знань та вмінь студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу у змістовому модулі.

У таблиці представлено розподіл балів, які отримують студенти впродовж вивчення навчальної дисципліни «Вокальний клас» на I курсі.

11. Розподіл балів, які отримають студенти

Змістовий модуль 1		Модульна контрольна робота	Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота				
T1	T2	25	269,5	-	-
88,5	156				

Змістовий модуль 2			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T3	T4	25	264	-	-
119,5	119,5				

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасності виконання навчальних завдань;
- ✓ повного обсягу їх виконання;
- ✓ якості виконання;
- ✓ самостійності виконання;
- ✓ творчого підходу у виконанні завдань;
- ✓ ініціативності у навчальній діяльності.

12. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма;
- збірки вокальних творів;
- навчально-методична література.

Орієнтовний вокально-педагогічний репертуар

Змістовий модуль 1-2 (I курс)

Темати 1-4

Класичні твори

- Бах Й. «За річкою дім старий»
 Бетховен Л. «Травнева пісня»
 Брамс Л. «Колискова»
 Вебер К. «Вечірня пісня»
 Векерлен Ж. «Менует Екзоде»
 Гріг Е. «Лісова пісня»

Заремба В. «Утоптала стежечку»
 Косенко В. «Колискова»
 Кюї Ц. «Травневий день»
 Лисенко М. «Нумо, нумо», пісня Цвіркунки з опери «Чорноморці»
 Моцарт В. «Колискова», арія Барбаріни з опери «Весілля Фігаро»
 Перголезі Дж. «Ах, зачем я не лужайка», «Канцонетта»
 Степовий Я. «Вітер в гаї не гуляє»
 Стеценко К. «Вечірня пісня», «Колискова»
 Шуман Р. «Тихий вечір»
 Шуберт Ф. «Вранішня серенада»

Народні пісні

«Було б не рубати зеленого дуба» в обр. П. Сокальського
 «Вечір близенько» в обр. С. Карпенка
 «Гаю, гаю, зелений розмаю» в обр. Г. Верьовки
 «Калина» в обр. С. Карпенка
 «Ой ходить сон» в обр. Л. Ревуцького
 «Ой піду я до млина» в обр. М. Лисенка
 «Пливе човен» в обр. М. Лисенка

Вокально-педагогічний репертуар для дітей шкільного віку згідно програми «Музика» загальноосвітньої школи

I клас

Розспіви: «У школу», «Диви, диви», «Добрий день», «Тук, тук чобіток»

Українська народна пісенна творчість:

1. Українські дитячі лічилки: «Кумо, Кумо, що возила?»
 «Ходить квочка»
 «Раз, два, три, чотири»
2. Українські народні пісні: «Веселі гуси»
 «Ой, єсть в лісі калина»
 «Вийди, вийди сонечко»
 «Щебетала пташечка»
 «Ой, на горі жито»

3. Українські щедрівки: «Щедрівочка щедрувала»

4. Українські колядки: «Коляд, коляд колядниця»

5. Українські веснянки: «Подоланочка»

Пісні композиторів з супроводом:

Верменич В. «Вишиванка»
 «Запрошення Діда Мороза»

Дремлюга М. «Пісня про школу»

Левіна З. «Що нам осінь принесе»

Філіпенко А. «Святковий вальс»
 «Новорічна»

«Зацвіла в долині»

Фільц Б. «Морозець»

Степовий Я. «Вишенька-черешенька»

«Сніжинки»

Козицький П. «А вже красне сонечко»

На I курсі студент повинен вивчити:

у I семестрі: 2 вокалізи

1 вокальний твір (арія чи романс)

1 українська народна пісня (вміти виконувати з музичним супроводом і a cappella)

у II семестрі: 2 вокалізи

1 вокальний твір (арія чи романс)

1 українська народна пісня (вміти виконувати з музичним супроводом і a cappella)

1 пісня для молодшого шкільного віку (1-2 кл.) під супровід концертмейстера

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вірно та ефективно виконувати завдання з самостійної роботи; за належні вокально-виконавські здібності та здатності, працездатність і бажання подальшого професійного розвитку; за знання фахової літератури, термінології; за виявлення креативності у навчальній діяльності.
«дуже добре»	Ставиться за доволі міцні знання програмного матеріалу, вміння вірно та ефективно підійти до виконання завдань з самостійної роботи; за належні вокально-виконавські здібності та здатності, за працездатність; за знання фахової літератури, термінології; за виявлення спромоги творчо і професійно підійти до виконання навчальних завдань..
«добре»	Ставиться за виявлення студентом повних, систематичних знань з навчальної дисципліни «Вокальний клас», успішне виконання завдань з самостійної роботи, засвоєння фахової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення професійних та загальних знань. Проте у навчальній діяльності студента наявні незначні помилки, зокрема: відсутність професійної стабільності у навчальній діяльності, яскравого творчого виявлення у виконанні поставлених навчальних завдань.
«задовільно»	Ставиться за виявлення знань основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання, поверхневу обізнаність з фаховою літературою; за виконання завдань з самостійної роботи в обсязі, не меншому 50%, що відповідає основним вимогам до їх повноти виконання; за демонстрування посередніх вокально-технічних та виконавських навичок і

	відсутність натхнення у викладацькій діяльності.
«достатньо»	Ставиться за виявлення мінімально можливих знань основного навчального матеріалу, поверхневу обізнаність з фаховою літературою; за наявність суттєвих помилок у розумінні вокально-виконавських та викладацьких завдань.
«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	Ставиться студентіві, вокально-виконавські та викладацькі можливості якого під час відтворення основного програмного матеріалу надто поверхневі, що пояснюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	Ставиться студентіві, вокально-виконавські та викладацькі можливості якого не отримали необхідного професійного розвитку з причини відсутності бажання досягти певного результату у навчальній діяльності.

13. Рекомендована література

1. Антонюк А. Постановка голосу / А. Антонюк // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Українська ідея, 2000.
2. Детский голос // Под ред. В. Н. Шацкой. – М.: Педагогика, 1970.
3. Дорошок В. Д. Сливацький М. Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики / В. Д. Дорошок, М. Ю. Сливацький. – Івано-Франківськ, 2007.
4. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – К.: Музична Україна, 1965.
5. Голос людини та вокальна робота з ним / Автор. колектив кафедри співу Інституту мистецтв // Монографія. – Івано-Франківськ, 2010.
6. Морозов В. Резонансная теория искусства пения и вокальная техника выдающихся певцов / В. Морозов. – М., 2001.
7. Юцевич Ю. Музыка / Ю. Юцевич // Словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2003.
8. Юцевич Ю. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю. Юцевич. – К., 1998.

14. Інформаційні ресурси

1. Нотний матеріал.
2. Навчально-методична література.
3. Інтернет-ресурс.